

1

LAURA

Laura haalde haar wenkbrauwen op toen ze de dichtgeknoopte plastic draagtas op de keukentafel zag staan. Ze zat onder een dikke laag stof, alsof ze een eeuwigheid ergens op zolder had gestaan. Met een mond vertrokken van afschuw staaarde ze haar vader aan. ‘Waar komt dát vandaan?’

‘Ik vond hem toevallig in een container toen ik te voet op weg was naar huis. Die ellendige bom heeft het hele metroverkeer in de war gestuurd. Iemand was een woning aan het ontruimen. Ik heb hem voor jou meegebracht.’ Hij keek haar vol verwachting aan. ‘Niemand heeft gemerkt dat ik hem wegnam,’ voegde hij er snel aan toe.

‘Getver! Je hebt afval gestolen?’

‘Ik dacht dat ik je er een plezier mee zou doen. Je kunt wel wat gezelschap gebruiken.’

Laura rolde met haar ogen. ‘Het is vies, papa! Waarom breng je het niet terug naar waar je het hebt weggenomen?’

Haar vader probeerde zijn ontgoocheling te verbergen en haalde ten slotte zijn schouders op. Zwijgend nam hij de tas van de tafel en liep ermee door de achterdeur naar buiten. Laura zag hoe hij in het tuinhuisje verdween, waar ze het vuilnis bewaarden, en met lege handen weer naar buiten kwam.

Op dat ogenblik klonk het tijdsein op de radio, gevolgd door de vertrouwde jingle en de stem van de nieuwslezer.

Er is nog geen beslissing genomen over wat moet gebeuren met de Duitse vliegtuigbom die eerder vandaag is gevonden in Poplar, in het oosten van Londen. De evacuatie van de omwonenden is nog altijd aan de gang. Het Rode Kruis is ter plaatse om hulp te bieden.

In totaal zullen meer dan vierhonderd huizen en appartementen worden ontruimd. Zo'n tweeduizend inwoners moeten hun woning verlaten. Ze krijgen de raad om belangrijke documenten mee te nemen, hun wagen te verplaatsen en deuren en ramen open te zetten voor het geval het tot een ontploffing komt. De London Metropolitan Police zal in de buurt patrouilleren om erop toe te zien dat er niets wordt gestolen. Het betreft een bom van 250 kilo die wellicht dateert uit 1940 of 1941, toen de nabijgelegen dokken tijdens de Blitz bijna dagelijks het doelwit waren van de Duitse luchtmacht, de Luftwaffe. Ze werd vanochtend ontdekt bij afbraakwerken in de achtertuin van een woning.

Het ministerie van Defensie heeft alle begrip voor de ongerustheid van de omwonenden, maar vraagt iedereen om geduld te oefenen. Het benadrukt dat het geen enkel risico wil nemen en daarom het explosief eerst grondig wil laten onderzoeken door specialisten. Pas daarna zal worden beslist of het wel of niet ter plaatse kan worden ontmanteld.

Het gebeurt wel vaker dat Duitse bommen uit de Tweede Wereldoorlog opduiken in Britse havensteden. Londen – en in het bijzonder het dokkengebied – was een van de be-

langrijkste doelwitten. Alleen al boven het oosten van de stad werden tijdens de Blitz in totaal zo'n 25.000 bommen afgeworpen. Algemeen wordt aangenomen dat 10 procent daarvan niet is ontploft. Volgens cijfers van het ministerie van Defensie moeten jaarlijks gemiddeld zo'n 60 bommen onschadelijk worden gemaakt. Bij dat cijfer is geen rekening gehouden met de bommen die door privéfirma's worden ontmanteld ...

Laura's vader was in de deuropening blijven staan luisteren. Ze zag hoe zijn gezicht betrok. Ze volgde zijn blik, die naar de grote foto op het dressoir dwaalde. Een politieagente met een felgroen fluo-vest over haar zwarte uniform stak waarschuwend een arm in de lucht. In haar linkerhand hield ze een blauw-witte rol politielint. Voor en achter een versperring keken omstanders verbaasd in het rond. Hun gezichten waren Laura net zo vertrouwd als het spiegelbeeld dat haar elke ochtend in de badkamer aanstaarde. Het waren voorbijgangers en werknemers die zonet hun kantoren hadden verlaten toen de buurt werd geëvacueerd. Soms voelde ze een steek van jaloezie wanneer ze naar die onbekenden keek. Zij hadden haar moeder als laatsten levend gezien. Maar meteen daarna beseft ze dat die mensen zich de hulpagente met het fluo-vest hoogstwaarschijnlijk niet eens zouden herinneren. Niemand besteedde aandacht aan haar. Ze riep iets op het moment dat de foto werd genomen en ze keek recht in de lens, alsof ze de journalist wilde verbieden om te fotograferen.

Enkele minuten later was de bom vroegtijdig ontploft. Een Duitse vliegtuigbom van 250 kilo, maar dat had Laura pas later geleerd, lang nadat haar vader de telefoon had opgenomen, lijk-

bleek werd, naar de bank strompelde en bijna onverstaanbaar 'Mama is dood' stamelde.

Kort daarna was de foto op het dressoir verschenen. Haar vader had contact opgenomen met de krant waarin hij was gepubliceerd, en de verslaggever die hem had genomen, had hun een grote afdruk bezorgd. Haar vader had ook het originele artikel uitgeknipt. Het had lang geduurd voor ze zichzelf ertoe kon brengen om te lezen wat er was gebeurd. Het gaf haar een aantal antwoorden, maar niet op de vraag waarom haar moeder zo dicht bij de plek van de explosie had gestaan, hoewel het net haar taak was geweest om de mensen op een veilige afstand te houden.

Laura voelde haar tranen opwellen toen ze terugdacht aan die periode. Dat was intussen acht jaar geleden, maar ze herinnerde zich alles alsof het gisteren was.

Haar vader glimlachte vol medeleven naar haar vanuit de deuropening. 'Het nieuws over die bom brengt alles weer terug. Ik weet het. Ik begrijp hoe je je voelt.'

Hij liep naar haar toe en wilde zijn armen om haar heen slaan, maar Laura deinsde achteruit toen ze zich realiseerde dat zijn handen daarnet de vuile tas bij het andere afval hadden gezet.

'Het spijt me,' mompelde hij, voor hij in de keuken verdween. 'Ik was uit het oog verloren dat je allang geen kind meer bent. Je bent te oud geworden voor een knuffel.'

Die avond kon Laura de slaap niet vatten. Ze lag naar het plafond te staren, terwijl de stad langzaam tot rust kwam. Het geluid van de auto's op straat verstomde geleidelijk, tot alleen nog een verre politiesirene nu en dan om aandacht schreeuwde.

De verslaggeving over de vliegtuigbom had ook het televisie-

journaal beheerst. De geëvacueerde bewoners die niet bij familie terechtkonden, kregen onderdak in een nabijgelegen sportcomplex. De beslissing over wat er met het explosief zou gebeuren, zou wellicht pas de volgende dag worden genomen. Er was een interview met de vrouw die in het huis woonde waar de bom was gevonden. Ze vertelde dat haar woning wel leeggeroofd leek. Ze had samen met haar kinderen alles in een verhuishagen geladen, en nu waren er zandzakjes hoog tegen de muren opgestapeld. 'Het is net alsof het weer oorlog is,' had ze gezegd, al was ze veel te jong om die te hebben meegemaakt.

De televisieploeg had de bom niet kunnen filmen, maar het huis met de zandzakjes eromheen was uitgebreid in beeld gebracht. Achter de hekken en linten waarmee de straat was afgezet, liepen tientallen politieagenten, brandweerlui en militairen heen en weer. Toen de camera had ingezoomd op de plek waar de ploeg van de ontmijningsdienst aan het werk was, had Laura zich naar het scherm gebogen, maar er was geen enkele agent te zien geweest.

De minuten tikten traag voorbij. Een helikopter vloog opvallend laag over de huizen. Haar vader sliep. Het gesnurk in de slaapkamer naast de hare was door de dunne muur te horen.

Nadat ze zo afkeurend had gereageerd, had hij met geen woord meer gerept over het incident met de stoffige draagtas. Maar ze had hem gekwetst. Dat had ze gehoord in zijn stem en gemerkt aan de manier waarop hij haar soms aankeek. Hij had iets voor haar meegebracht en zij had het afgewezen. Het was misschien geen toeval dat hij dat uitgerekend vandaag had gedaan, nu dit deel van Londen in rep en roer was door de bom. Hij wist dat het nieuws haar overstuur zou maken.

Ze had hem niet eens gevraagd wat er in de tas zat.

Het was al voorbij middernacht toen Laura het onrustige geknaag in haar benen niet langer kon bedwingen. Ze liet zich uit haar bed glijden, sloop de steile trap af en gluurde tussen de gordijnen van de kleine woonkamer naar buiten. Op dit late uur was de straat uitgestorven. Alle lichten achter de ramen aan de overkant waren gedoofd.

Ze nestelde zich onder een fleecedekentje op de bank en liet de televisie fluisteren, ook al was er zo laat niets te zien wat haar kon boeien. Al snel sloegen de herinneringen aan haar moeder en de wroeging over het geschenk opnieuw toe.

Toen het half twee was geworden, kwam ze overeind. Uit een la in de keuken nam ze een kleine zaklantaarn. De achterdeur ging geruisloos open. Het was de eerste keer dat ze zich in het holst van de nacht alleen naar buiten waagde. De lichten van de stad strooiden een rozige gloed over de hemel. Het verkeer was weinig meer dan een zacht gedruis. Opnieuw hoorde ze het aanzwellende gedreun van de helikopter. Hoog in de lucht flitste een zoeklicht aan.

Laura haastte zich op haar pantoffels over de ruwe tegels naar het schuurtje en schoof de grendel opzij. Het licht van de lantaarn danste over de kinderfiets die ze al jaren ontgroeid was, enkele lege bloembakken en wat tuingereedschap. De tas leunde tegen het wiel van de vuilnisbak. Ze stond open, alsof haar vader er een laatste blik in had geworpen voor hij ze bij het afval zette. Nieuwsgierig liet ze de straal eroverheen glijden.

Het eerste wat ze zag, waren twee pluchen oren. Daaronder staarden twee kraalogen haar aan. Een ervan was half losgekomen. Om de kleine mond speelde een plagerig lachje.

Je bent te oud geworden voor een knuffel.

Ze kon zich wel voor het hoofd slaan. Haar vader had een teddybeer voor haar meegebracht, een heel lief gebaar, en zij had dat geschenk botweg naar het vuilnis verwezen. Ze beet op haar onderlip toen ze de beer uit de tas nam, hem over het tuinpad naar binnen droeg en op de kleine salontafel legde.

Hij was onmiskenbaar oud. Een beetje stoffig, maar veel beter verzorgd dan de vieze draagtas had doen vermoeden. Waarom was hij in een afvalcontainer beland?

Zijn enige kledingstuk was een groene strik. Pas toen Laura de beer had omgedraaid, ontdekte ze een kaartje dat met een touwtje om zijn hals was geknoopt.

Mijn naam is BLITZY

Mijn moeder is Joan Gaskill

18.05.1930-26.07.2011

We knuffelden elkaar gedurende de Blitz

Laura liet zich wegzinken in de kussens van de bank. In gedachten zag ze opnieuw hoe de schouders van haar vader omlaaggingen en hij teleurgesteld met de draagtas naar buiten liep.

Het geflikker van het tv-toestel liet de glanzende strik van de knuffel oplichten.

Jaren geleden had ze op school over de luchtaanvallen op Groot-Brittannië geleerd. Van september 1940 tot mei 1941 had de Duitse luchtmacht verschillende steden onophoudelijk gebombardeerd. Alleen al in Londen waren heel veel mensen omgekomen. Een groot deel van de stad werd vernield, vooral in de buurt van de dokken.

Ze bestudeerde de beer opnieuw. Zijn lachje was niet zozeer plagerig, besloot ze, maar eerder triest. Alsof hij om iets treurde wat voor altijd verloren was gegaan. Misschien miste hij Joan Gaskill wel, wie dat ook mocht zijn.

In een opwelling leunde Laura voorover, tilde hem op en zette hem voor zich op haar schoot. 'Jij vraagt je zeker ook af waar je moeder is?'

Blitzzy bleef haar onverstoorbaar aankijken.

Een geluid deed haar opschrikken. Een luide stem. Laura veegde met de rug van haar hand over haar wang en liep naar het raam. Ze opende het gordijn op een kier en keek naar buiten.

Midden op straat stond een oude man. Hij leunde op een wandelstok en keek onzeker om zich heen. Opnieuw hoorde ze hem roepen. Hij leek in paniek.

Laura knoopte haar kamerjas stevig dicht en opende de voordeur. Het gezicht van de bejaarde man vertrok toen hij het geluid hoorde, maar zijn ogen lichtten op zodra hij haar zag.

'Meisje? Kun je mij vertellen waar we hier zijn? Ik ben bang dat ik verdwaald ben.'

Ze liep naar hem toe, nam hem bij de arm en leidde hem naar het trottoir. 'Waar woont u?' vroeg ze.

'In Benworth Street.'

Laura herkende de naam. De straat lag op haar weg naar school. 'Ik zal u naar huis brengen,' hoorde ze zichzelf zeggen.

Hij keek haar dankbaar aan. 'Maar je bent op je pantoffels.'

Ze haalde haar schouders op. 'Het is niet ver.'

De oude man kwam maar moeizaam vooruit. Hij had zijn arm in die van Laura gehaakt. Ze hoopte dat haar vader niet wakker zou worden en naar haar op zoek zou gaan.

'Het was misschien niet zo'n goed idee om zo laat nog alleen op straat te lopen,' merkte ze voorzichtig op.

'Ik ga alleen naar buiten wanneer de vliegtuigen er zijn.'

Laura keek hem vragend aan. Het lawaai van de passagiers-toestellen die boven het oostelijke deel van de stad daalden op weg naar London City Airport kon erg hinderlijk zijn, maar die vlogen niet later dan half elf 's avonds. Allicht had hij de helikopter gehoord.

'Soms keren de bommenwerpers terug en dan moet ik weer naar buiten, net als vroeger. Het is sterker dan mezelf,' ging de oude man even later voort. 'Heinkels en Junkers. Je herkent ze onmiddellijk aan het geluid van hun motoren,' zei hij, toen hij zag hoe het meisje hem aanstaarde. 'Die zijn niet gesynchroniseerd, weet je wel?'

Bij een blok met sociale huurwoningen stopten ze. Hij zocht in zijn broekzak naar een sleutel. De appartementen op de benedenverdieping werden van het trottoir gescheiden door een lage bakstenen muur. Het licht van de straatlantaarns viel op gesloten gordijnen. Nergens was een teken van leven te bespeuren.

Hij gaf haar een klopje op haar arm. 'Bedankt om me te helpen, meisje. Ga nu maar snel naar huis. Het is al laat. Je hoeft niet bang te zijn, hoor. De bommenwerpers keren vannacht niet meer terug.'

Laura wachtte tot binnen een lamp aanfloepde en ze het silhouet van de oude man achter een dun gordijn door de kamer zag schuiven.

De nacht voelde dreigend toen ze alleen op het trottoir achterbleef. Een auto kwam de straat in gereden en vertraagde toen hij haar op haar pantoffels en in haar kamerjas in zijn lichtstra-

len ving. De bestuurder staarde haar nieuwsgierig aan. Ze stak snel de weg over en haastte zich naar huis.

Heel even verwonderde ze zich erover dat er in de woonkamer niets was veranderd sinds ze een half uur geleden naar buiten was gelopen. De staande lamp in de hoek wierp nog altijd een eiland van licht om zich heen. Haar vader sliep. De oude teddybeer op het salontafeltje had zich niet verroerd. Ze liet zich op de bank neerploffen. Het leek zo onwerkelijk dat ze zonet met een bejaarde man aan haar arm door de verlaten straten van Londen was gesloft.

Bommenwerpers.

Laura schudde meewarig haar hoofd. Die man was stokoud. In ieder geval oud genoeg om de Tweede Wereldoorlog te hebben meegemaakt. Wellicht leed hij aan dementie. Oude mensen dachten wel vaker dat ze weer in het verleden leefden. Ze bleef nadenkend naar Blitzzy zitten kijken tot ze zichzelf er eindelijk toe kon brengen om weer de trap op te lopen.

Het was een vreemde avond geweest, besloot ze, toen ze haar ogen sloot. Eerst de Duitse bom, daarna Blitzzy en nu de verdwaalde man met de vliegtuigen.

‘Het lijkt wel of het opnieuw oorlog is,’ klonk de stem van de vrouw op de televisie in haar hoofd. Laura geeuwde. Onzin, natuurlijk. De oorlog was allang voorbij. Die leefde alleen nog voort in het hoofd van oude, verwarde mensen.